

Nijkerk *Natuurlijk*

Kwartaalblad voor leden en donateurs van IVN Nijkerk Nummer 4 - 2023

Herfst

ivn natuur
educatie
Nijkerk

**Instituut voor natuureducatie
Afdeling Nijkerk**

Postbus 1082, 3860 BB Nijkerk

Bestuur

Voorzitter	Maarten Oosterkamp	06-28 84 94 40 voorzitter@ivn-nijkerk.nl
Secretaris	Arjan van Slooten	06-36 38 40 06 secretaris@ivn-nijkerk.nl
Penningmeester	Ellie Kroon	06-13 07 63 39 penningmeester@ivn-nijkerk.nl
Algemeen lid	Ruud Verhoef	06-50 74 38 18 promo@ivn-nijkerk.nl
Algemeen lid	Rien Loman	06-25 08 18 05 info@ivn-nijkerk.nl

Colofon

Nijkerk Natuurlijk is een uitgave van IVN-afdeling Nijkerk. Kopij en reacties kunt u uiterlijk tot **15 november 2023** sturen naar Arjan Kalee, nn@ivn-nijkerk.nl (tekst zo mogelijk in Word aanleveren en **afbeeldingen los** bijleveren als JPG of TIFF).

Redactie:

Arjan Kalee (tijdelijke coördinator)
Egbert Woudenberg
Hans Dekker

Lay-out en productie:

Renea Grafisch, Nijkerk

Bezorging:

Hilda Blom (coördinator)
Tiny Meersma
Robin Nellestein
Marion Petrie
Anita de Raad
Jaap Schaap
Marinus van Tol
Wil van Winkoop
Dinie Vos
Bernadette Post
Renée Broekhuis
Marieke van den Heuvel

Foto op de voorkant:

De bruine kiekendief, van Thea de Ruijter.
Een toelichting bij deze foto vindt u op pagina 4.

Nijkerk *Natuurlijk*

Jaargang 46; 2023 nr. 4 (Herfst)

Kwartaalblad voor leden en donateurs van IVN Nijkerk.

De afdeling IVN Nijkerk is opgericht op 14 maart 1977.

Secretariaat: Raadhuisstraat 29, 3861 KP Nijkerk,
secretaris@ivn-nijkerk.nl

Banknummer: NL32RABO0347864759 t.n.v. IVN Nijkerk

Ledenadministratie: Herman van Dasselaar, ledenadministrateur@ivn-nijkerk.nl

Lidmaatschap: lid € 25,00, donateur € 17,00, huisgenootlid € 12,50,
jeugd lid € 7,50 en cadeaulid € 25,00 per jaar

Website: www.ivn.nl/afdeling/nijkerk

Inhoudsopgave

De bruine kiekendief - <i>bij de voorpagina</i>	4
Koninklijk Paar bezoekt de Gelderse Vallei	6
De Ooievaarsbek	8
Vogelcursus; basiscursus over vogels	10
Slakkenparadijs	11
De slakkenjager	15
Feestelijke diplomering Natuurgidsenopleiding in Boerderij Groot Zandbrink in Leusden	16
Vogelwerkgroep op excursie naar Harderbroek	17
Vogelbewegingen	20
Het zwart weeskind (<i>Mormo maura</i>)	24
Het bloed der goden	27
Rien Loman: 'Lekker mijmeren op je rug in het gras'	31
Rabo ClubSupport	33
Werkgroepen	35

IVN is een landelijke organisatie die mensen lokaal bij de natuur betreft. Meer dan 20.000 ervaren vrijwilligers organiseren jaarlijks met veel passie en kennis talloze excursies, cursussen, wandelingen en tentoonstellingen. Zo komen veel mensen in contact met de natuur. En dat is nodig, want IVN is ervan overtuigd dat kennis van natuur, milieu en landschap de betrokkenheid vergroot. Door uw lidmaatschap ondersteunt u IVN Nijkerk.

De bruine kiekendief - bij de voorpagina

De foto op de voorpagina van de bruine kiekendief is genomen in de Arkemheenpolder.

De bruine kiekendief is een roofvogel uit de familie van de havikachtigen. Hij is iets groter en slanker dan de buizerd. Het verschil tussen de bruine kiekendiefvrouw en een juveniel (jeugdig, nog niet volwassen/ geslachtsrijp individu) is lastig te zien omdat een juveniel erg op het vrouwtje lijkt. De bruine kiekendief op de foto is enigszins afwijkend omdat hij vrij donker is.

Bij roofvogels is het vrouwtje meestal groter dan het mannetje. Zo ook bij de bruine kiekendieven. Tussen het mannetje en het vrouwtje is duidelijk onderscheid in kleur en tekening te zien. Het vrouwtje heeft een donkerbruin met roomwitte kruin. Zij hebben niet zoals de mannetjes duidelijk afgetekende zwarte vleugelpunten. De ondervleugels van het mannetje zijn licht.

Je herkent een kiekendief ook aan de manier van jagen. Ze zweven laag over het land, soms biddend. Ze jagen op kleine zoogdieren, vogels en insecten.

De bruine kiekendief broedt in uitgestrekte rietvelden langs ondiepe meren of rivieren maar ook in slootjes met riet. Het mannetje kan gedurende de broedperiode meerdere vrouwen hebben. Er zijn dan meerdere nesten die wel redelijk dicht bij elkaar liggen.

In Nederland broeden jaarlijks tussen de 800 en 1100 kiekendieven. Wereldwijd is er sprake van een stabiele populatie. Om die reden staat de bruine kiekendief niet op de Rode lijst (ernstig bedreigde diersoorten). Ze staat wel op de Oranje lijst. Deze lijst heeft Vogelbescherming laten opstellen, zodat je tijdig kan ingrijpen om te voorkomen dat een vogel op de Rode lijst terechtkomt.

In meer zuidelijk gelegen landen wordt de populatie in de gaten gehouden.

De bruine kiekendief gaat daar in aantal wel achteruit. Klimaatverandering zorgt voor verdroging van hun leefgebied, waardoor deze steeds ongeschikter wordt als broedgebied.

In Frankrijk is vergiftiging door lood van hagel een probleem. De roofvogels krijgen dit binnen via het eten van dode watervogels. en in Oost-Europa worden nog steeds wetlands drooggelegd.

Een gedeelte van de bruine kiekendieven overwintert in Zuid-Europa of Noord-Afrika. Maar een groot gedeelte overwintert ook in Nederland.

Thea de Ruijter

Volwassen bruine kiekendief (man).

Juveniel bruine kiekendief.

KONINKLIJK PAAR BEZOECT DE GELDERSE VALLEI

Zijne Majesteit Koning Willem Alexander en Hare Majesteit Koningin Máxima brachten donderdag 31 augustus een streekbezoek aan de Gelderse Vallei. De Gelderse Vallei, bestaande uit veen- en zandgronden, is uitgegroeid tot een toonaangevende Foodvalley van de agrarische sector.

In de streek is ook veel industrieel- en natuurhistorisch erfgoed. Om dit te kunnen behouden krijgt het veelal nieuwe bestemmingen en functies. Daarnaast zorgt het vrijwilligersleven en de sport in de regio voor versterking van de sociale verbindingen.

Het Koninklijk Paar heeft enkele gemeentes bezocht waaronder ook Nijkerk. Doel van dit streekbezoek aan de Food Valley was een beeld krijgen van de ontwikkelingen in de buitengebieden waar agrarisch grondgebruik, natuur en recreatie elkaar afwisselen en waar onderlinge verschuivingen in goede banen geleid moeten worden.

Het streekbezoek in Nijkerk ging van start bij landwinkel De Maaneschijn, waar het klompenpad 'Appelpad' in het buurtschap Appel begint. Klompenpaden bestaan al eeuwenlang, maar hebben hun oorspronkelijke functie verloren en worden nu als wandelroute voor natuurliefhebbers gebruikt. Je vindt er nog veel sporen uit het verleden.

Het Koninklijk Paar sprak tijdens een wandeling door dit cultuurhistorisch landschap met Rien Loman (bestuurslid IVN Nijkerk) en Corien Wessel (coördinator klompenpaden) over de betekenis en onderhoud van het pad, met een agrarisch ondernemer over het grondgebruik en met de landgoedeigenaar over het beheer van het gebied.

Rien heeft namens IVN Nijkerk kunnen vertellen over de rol die IVN speelt in het enthousiasmeren en natuurbewust maken van burgers, agrariërs en buitenlui. Kennis opdoen, kennis delen en samen werken zijn hierin de speerpunten.

Willem Alexander en Máxima genoten van de rust en afwisseling tussen agrarische percelen, houtwallen, natuurgebieden en mooie erven. Ze waren ook benieuwd naar de leeftijden van enkele bomen en vroegen zich af of vrijwilligers zonder meer met machines mogen werken.

Rien Loman

De Ooievaarsbek

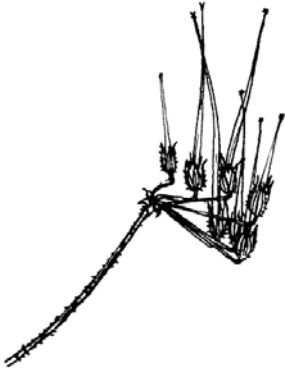
Er zijn diverse planten met een vogel in hun naam, Kievitsbloem, Kraailook, Eendenkroos, Havikskruid, Adelaarsvaren en Ooievaarsbek, om er een paar te noemen.

Maar Ooievaarsbek, dat klopt niet; een ooievaar is een vogel en die heeft een snavel, geen bek. De Ooievaarsbek zou dus Ooievaarsnavel moeten heten... Maar ja, hij heeft die naam nu eenmaal, dus moeten we het ermee doen.

De plant heeft de naam te danken aan de vorm van de vrucht: lang en puntig, net als een ooievaarsnavel: met een lange rechte hals.

Zachte ooievaarsbek.

Vrucht van de Reigersbek.

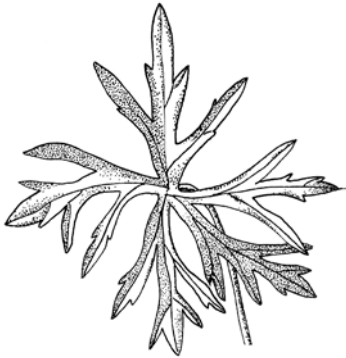
Uit dezelfde plantenfamilie is er ook een Reigersbek, die inderdaad een vrucht heeft die ook wel lang en puntig is maar de vorm heeft van de letter S, net als de hals van een vliegende Reiger. Zie ook de tekening van de vrucht.

In de flora staan ongeveer dertien soorten Ooievaarsbekken. In de omgeving van Nijkerk en Putten zijn er diverse van te vinden. Vier hiervan lijken nogal op elkaar: de Zachte, de Kleine, de Slipbladige ooievaarsbek en de Bermooievaarsbek.

De eerste twee zijn veruit het meest algemeen en gemakkelijk te verwarren. Een eenvoudig onderscheidend kenmerk is de beharing op de bladsteel: de Kleine ooievaarsbek heeft alleen korte haren op de bladstelen en de Zachte Ooievaarsbek heeft korte én lange haren. De Bermooievaarsbek is in het geheel wat forser en te herkennen aan rode schutblaadjes aan de voet van de bladstelen.

De Slipbladige is te herkennen aan de smalle slippen van de bladeren. Alle Ooievaarsbekken hebben roze bloemen. De droge zomers van de afgelopen jaren hebben de Zachte en de Kleine ooievaarsbek bevoordeeld. Door de droogte verschenen her en der kale plekken in de vegetatie en juist daar konden ze ontkiemen.

Blad van de Slipbladige ooievaarsbek.

Zaadvorming bij de slipbladige ooievaarsbek (Arjan Kalee).

Dan is er nog een familielid uit hetzelfde geslacht dat niet de naam Ooievaarsbek draagt en er ook wel wat anders uitziet, het Robertskruid. De plant is niet zeldzaam. Je vindt hem onder heggen en in bosschages. Ook in het basaltbed van spoorlijnen zie je hem regelmatig. Let er maar eens op als je ergens op een trein moet wachten.

Robertskruid.

De al eerder genoemde Reigersbek komt uit dezelfde familie als de Ooievaarsbekken, maar zit in een ander geslacht. Ter verduidelijking: de plantenfamilies bestaan uit (meestal) meerdere geslachten. En geslachten bevatten (ook weer meestal) meerdere soorten. De Ooievaarsbek zit in het geslacht *Geranium* en de Reigersbek in het geslacht *Erodium*. Samen vormen ze familie van de Geraniaceae.

Je zou denken dat de Geraniums 'waar mensen wel eens achter zitten' ook bij het geslacht *Geranium* horen. Maar dat is niet zo. De Geraniums in de vensterbanken horen bij het geslacht *Pelargonium* en hebben dus eigenlijk (ook al) een verkeerde naam.

De kans dat je nog andere familieleden tegenkomt is niet groot, maar ook niet uitgesloten. Bijvoorbeeld de Glanzige of de Ronde ooievaarsbek en de Beemdooievaarsbek. Verder ontsnappen er wel eens Grootbloemige ooievaarsbekken uit tuinen.

Geef je ogen de kost. Je komt vast wel ergens in de bebouwde kom of in het buitengebied een Ooievaarsbek tegen. En misschien ook nog in de lucht, maar dan is het er een met een snavel.

*Tekst en tekeningen: Bram van Vliet van de NVWA te Papendrecht.
Bewerking voor IVN Nijkerk: Arie van den Berg*

Vogelcursus; basiscursus over vogels

In het kader van de samenwerking tussen IVN Nijkerk en Volksuniversiteit Nijkerk is er nu, bovenop de Groencursus, ook een Vogelcursus gepland. De vogelcursus zal in het voorjaar van 2024 worden gegeven door Jelle de Jong en Hans Dekker. Het gaat om 5 theorieavonden en 5 excursies op de zaterdagochtend. IVN'ers krijgen een korting op de cursusprijs.

De lessen gaan over de bouw van de vogels, hun eigenschappen en hun gedrag, vogeltrek, kenmerken en geluiden van vogels in verschillende biotopen. Ook de roofvogels en uilen komen aan bod. Meer informatie vind je op <https://vu-nijkerk.nl>. Ga naar Februari 2024 of open de menubalk bovenin de webpagina:
Korte cursussen > Mens & Maatschappij > Vogelcursus i.s.m. IVN Nijkerk-Putten.

Hans Dekker

SLAKKENPARADIJS

In mijn tuin staat een reusachtige lelie. Hoe die daar gekomen is, is mij een raadsel. Deze plant met zijn lijnvormige bladeren beslaat een paar vierkante meter. Ik verwachtte ieder jaar een indrukwekkende hoeveelheid leliebloemen maar er was nooit iets te zien.

Totdat het me opviel dat van de ongeveer honderd bladeren (elk van ongeveer een meter lang!) ieder blad aangevreten was. Het was een buitengewoon slordige plant. Waardoor werden de bladeren aangevreten? Het bleek de gewone wegslak (*Arion rufus*) ook wel rode of gewone wegslak te zijn. Ik kwam er achter door met een sterke zaklamp 's nachts de lelie te controleren.

Arion rufus; de gaten in de kop zijn de ademopeningen.

Wegslakken zijn tweeslachtig, dat wil zeggen dat ze zowel eicellen als zaadcellen produceren. De zaadcellen worden uitgewisseld via de geleachtige witte penissen (zie foto) die uit de zijkant van hun kop komen en dan om elkaar heen strengelen. Na de paring gaat het zaad naar de vrouwelijke geslachtsorganen, want beide naaktslakken kunnen eitjes leggen na de paring. De wegslak legt ongeveer tweehonderd eitjes in vochtige grond.

Slakken wegvangen

Aanvankelijk pakte ik met behulp van een zaklamp de slakken met de blote hand van de bladeren. Het hardnekkige slijm ervan kreeg ik na een kwartier wassen niet van mijn handen. De slak scheidt namelijk bij gevaar een sterk soort slijm af. Later plukte ik met een tuinhandschoen de slak van de bladeren (red.: die je dan vervolgens ook niet schoon krijgt, ervaringstip: gebruik een plantenblad). Er was echter een probleem. Iedere dag haalde ik gemiddeld vijf slakken van de lelieplant en dat gedurende een paar weken.

Een oneindige hoeveelheid slakken

Hoe kan het dat er wekenlang steeds eenzelfde aantal slakken op de plant te vinden waren terwijl ze iedere nacht weggevangen werden? Totaal zo'n vijftig slakken. Ik kon hier maar één oplossing voor vinden, namelijk dat een slak slechts één keer in de zoveel dagen zijn buik vol eet.

Vijfsterrenrestaurant

Ik weet zeker dat de leliesoort in mijn tuin de allerlekkerste plant is voor de gewone weglak. En waarom had ik nooit bloemen gezien? Die waren het lekkerste onderdeel van de hele plant: zodra de bloemstelen met knoppen boven de grond verschenen, werden deze gretig verorberd. Door veel slakken weg te vangen kwamen er toch nog enkele bloemstelen boven de grond. Maar het bleef oppassen geblazen.

In een bepaalde nacht zag ik heel gezellig een segrijnslak en een gewone weglak naast elkaar een bloem oppeuzelen. Ze moesten daarvoor wel eerst een meter langs de bloemsteel omhoog klauteren.

De enorme lelie in mijn tuin, met bladeren van een meter lang.

Hardnekkige kletskoek

In gerenommeerde natuurbladen en op internet staat hoe je er voor kunt zorgen dat de planten in je tuin niet opgevreten worden door slakken.

Kletskoek 1 Door je tuin vogelvriendelijk te maken. In mijn tuin krioelt het van de merels, maar ik heb maar een keer gezien dat een merel met heel veel moeite

---

een wegslak eetbaar probeerde te maken voor zijn jong. Het leuke was dat deze merel talloze malen het slijm aan het gras probeerde af te veggen, zodat de hap eetbaar was voor zijn jong. De enige andere vogel die slakken eet is de lijster. Maar deze eet alleen huisjesslakken en geen naaktslakken.

Kletsboek 2 Door je tuin egelvriendelijk te maken. Op een gegeven moment had ik zes egels in de tuin. Het verhaal gaat dat egels naaktslakken eten. Er zouden dus maar weinig wegslakken in mijn tuin moeten zitten. Vergeet het maar. Ondanks die egels heb ik ruw geschat zo'n vierhonderd slakken uit mijn tuin weggevangen.

In een bench had ik een gewonde egel. Daar kon ik een proef mee nemen. De egel kon kiezen tussen droog of nat kattenvoer, pinda's, naaktslakken en huisjesslakken. De egel koos voor de pinda's. Dus geen slakken. Ook kreeg deze egel op een gegeven moment alleen maar naaktslak te eten. Hij snuffelde er wat aan, probeerde er wat van te eten maar liet het afweten.

Ik denk dat als een egel helemaal geen voedsel kan vinden, hij overgaat op naaktslakken. Bovendien heb ik in mijn tuin gezien dat een egel een wegslak volkomen negeert en zich liever te goed doet aan pinda's.

Kletsboek 3 Koffiedik strooien om en op de planten. Om de lelie heb ik zowel op de grond als op de bladeren ongeveer een kilo koffiedik gedeponeerd. En wat blijkt: de wegslak sjuwt gewoon over of langs het koffiedik dat ook in de oksels van de bladeren ligt en schuift langzaam naar boven om de kroonbladeren te consumeren.

Kletsboek 4 Plant je tuin vol met planten waar slakken een hekel aan hebben. Wie doet dat nou, een tuin inrichten met alleen maar planten waar slakken een hekel aan hebben.

Kletsboek 5 Zorg voor padden en kikkers in je tuin. Die heb ik en naar verhouding veel. Ik kweek ze zelfs. Helaas. Allerlei planten zijn door zeer kleine slakken aangevreten, ondanks het feit dat in mijn tuin het vele jaren heeft gekrioeld van de kikkers en padden.

Kletsboek 6 Op internet staat onder andere dat slakken niet van bepaalde planten zoals vingerhoedskruid houden. In een nacht heb ik een wegslak uit de top van zo'n plant weg moeten plukken. Dit individu had bijna de hele plant weggevreten.

Je lievelingsplant verdwijnt

Je hebt een hele mooie plant zoals de zonnehoed. Prachtige bloemen, een koninklijke gestalte. Helaas, de plant doet het niet. Hij kwijnt langzamerhand weg. Je denkt: te slechte grond, te weinig water, te weinig of te veel licht, te weinig voeding, te droog, te nat, enzovoort. Niets van dit alles. Een heel peloton wegslakken smikkelt deze plant op terwijl je ligt te slapen. Zo gaan heel veel planten naar de filistijnen.

Remedie

Slakken hebben bijna geen vijanden, zoals we gelezen hebben. Er zijn maar twee manieren om slakken weg te vangen. In de eerste plaats kan de wegslak met de hand 's nachts weggevangen worden. De piepkleine naaktslakjes kunnen met bier gevangen worden, maar alleen door mensen die daar geen problemen mee hebben.

Bijzonderheden

Overdag schuilen slakken ergens onder een voorwerp, als het daaronder maar enigszins vochtig is. De meeste slakken leven van dood materiaal. Er zijn echter ook heel kleine slakjes van een paar millimeter groot die ook van levende bladeren leven. Ze zijn met het blote oog niet te zien vanwege hun goede schutkleur. Deze slakjes eten vooral kiemplantjes. Ze zijn alleen weg te vangen met behulp van een schaalpje met bier.

Ten slotte

Slakken blijken overal een groot probleem te zijn. Er zijn talloze manieren om ze te bestrijden. Gebruik alleen maar de manier zoals hierboven beschreven: wegvangen met de hand en als u het over het hart kunt krijgen wegvangen met bier. Dus nooit, maar dan ook nooit gif gebruiken (ook geen milieuvriendelijk gif, het dood bijna alle weekdieren en wormen in je tuin).

Leendert de Boer

De slakkenjager

Het is een broeierige zomeravond in augustus en de man met de witte baard is aan het werk in zijn tuin. Het zweet staat hem in de nek en de mussen vallen nog net niet van het dak. Zijn tuin staat er mooi bij. De eerste tuinbonen zijn al geoogst, de sla is al romig en sappig verorberd en de tomaten hangen zwaar en knalrood aan de struiken. Zo zwaar dat er dringend ondersteuning nodig is om te voorkomen dat ze op de grond zullen vallen, ten prooi aan het onverzadigbare slakkenvolk.

Daar had onze onovertroffen creatieveling echter iets op gevonden. Bij de kringloop was zijn oog gevallen op een Tomado-rekje. "What's in a name?" dacht onze tuinman en nam het ding mee naar huis. Een eurootje slechts, en een mogelijke oplossing voor een nijpend probleem.

Thuisgekomen stelde hij het ding zodanig op tussen de tomatenplanten, dat de buikpotigen niet zonder halsbrekende capriolen aan hun maaltijd zouden kunnen beginnen. Tel daarbij op de nachtelijke inspectietochten die hij gewapend met een forse lantaarn regelmatig ondernam om zo'n weekdier op de kop te tikken en je moest als slijmjurk van goeden huize komen om niet door de honger gedreven je te vergrijpen aan andermans gewas. Een bakje met een scheut bier scheen ook een probaat middel te zijn, maar die methode maakte bij de man met de baard bitter weinig kans.

"Oe-hoi!", klonk het vanuit de serre. 23.30 uur! Bijna middernacht! Daar stond moeder de vrouw in het maanlicht de donkerte in te turen. "Oe-hoi!", riep hij terug, ten teken dat hij nog niet in zeven sloten tegelijk was gelopen.

Dit ritueel herhaalde zich een enkele keren en vond elke avond plaats. Inmiddels was de gehele buurt gewend geraakt aan de nachtelijke schim met de lantaarn. Als uiteindelijk de lichten uit gingen, kon iedereen rustig gaan slapen in de wetenschap dat tenminste voor deze nacht een aantal dieven een loer was gedraaid. Welterusten allemaal.

Anneke Thuring

FEESTELIJKE DIPLOMERING NATUURGIDSENOPLEIDING IN BOERDERIJ GROOT ZANDBRINK IN LEUSDEN

Op 24 juni ontvingen Nijkerkse IVN-ers Renée Broekhuis, Marieke van de Heuvel, Hans Dekker en Gert Wouters het diploma voor het succesvol afronden van de gezamenlijke natuurgidsen-opleiding van IVN-Amersfoort en IVN-Nijkerk. De opleiding startte in december 2021. De vier nieuwe natuurgidsen zijn een welkome en zeer waardevolle aanvulling voor IVN Nijkerk. Renée, Marieke en Hans zijn enthousiast en hebben prachtige plannen voor de Scholenwerkgroep. Gert zal zich voornamelijk inzetten bij de werkgroep Landschapsbeheer.

Alle geslaagden: van harte gefeliciteerd met het diploma!

Alle cursusleiders: bedankt voor de enorme inspanningen die deze opleiding wederom tot een succes hebben gemaakt.

Maarten Oosterkamp

Vogelwerkgroep op excursie naar Harderbroek

Maandag 29 mei was de dag van de excursie naar het Harderbroek. Een avond-excursie dit keer en bovendien Tweede Pinksterdag. We verwachtten er niet veel van. Toch stromen de aanmeldingen gestaag binnen. Toen er de avond van tevoren nog drie deelnemers zich meldden vanuit Amsterdam en dat nummer 14, 15 en 16 waren hadden we door dat dit toch een aardige avond zou worden.

Om 19 uur staat de hele groep op de parkeerplaats van het Harderbroek. Het is zacht en zonnig weer, dus gunstig. We lopen het gebied in. De wind komt uit noordelijke richting en dat is eigenlijk niet zo gunstig. Het duurt vrij lang voordat we de geluiden van de auto's op de N302 niet meer horen. Als de stilte eenmaal hoorbaar is, wordt het leuk.

De eerste waarneming zijn vier knobbelzwanen die hoorbaar overvliegen met hun kenmerkende geluid. In het bosgebied waar we in het begin doorheen lopen zit het vol met zwartkoppen die elkaar proberen te overstemmen. We horen de koekoek en de merel, en natuurlijk tiftjaffen. Dan opent het gebied zich, de eerste orchidee wordt gezien, in dit geval de gevlekte rietorchis. Zacht lila staat hij in alle bescheidenheid te stralen. Verder staat de weide vol met echte koekoeksbloem, en ook nog een witte variant die daar op lijkt, maar het blijkt toch een andere bloem te zijn.

In de buurt van de vogelkijkhut maakt Jelle ons attent op de bosrietzanger. Eenmaal boven in de hut hebben we een prachtig uitzicht over het water. Met het avondzonnetje erbij is het prachtig. In de verte loopt een grote zilverreiger statig door het water. Hij was mooi te zien door de telescoop.

Ineens roept iemand: baardmanneltje, dat brengt de groep in beweging. Die baardmanneltjes zijn zo mooi en bijzonder, die wil iedereen graag zien. Voor baardmanneltjes moet je snel zijn, want dat zijn zij ook.

Op de terugweg nemen we andere afslag door een ander stukje veld en bos. Langs het pad zien we een stuk met veel kleine ratelaar. Het zachte groen en geel is oogstrelend. De weg gaat langs de strohut. Hier mogen we niet meer in, die is in zijn geheel voor de broedende vogels die daar hun heil hebben gezocht.

Even verder is een heel gebied afgesloten voor wandelaars, we staan voor de balk en ontdekken ineens de grauwe vliegenvanger die vanaf een vast punt de omgeving bespiedt, een uitval maakt, duikt naar een vliegje en daarmee weer op z'n post gaat zitten. Zijn zitplaats gebruikt hij zo regelmatig dat ik de telescoop erop kan zetten en iedereen hem even goed kan bekijken. Iedereen met uitzondering van mensen die al vooruit waren gelopen.

Opvallend tijdens de hele tocht waren de spuugbeestjes, soms leek het wel te regenen uit de wilgen. Enkelen zetten er speciaal hun hoedje voor op. Red.: dit doen de larven van de wilgenschuimcicade. Deze insecten zuigen het voedselrijke sap uit de bomen en scheiden het teveel aan de achterzijde weer uit, tezamen met een hoop lucht. Hierdoor ontstaat een schuimklodder dat ze beschermt tegen uitdroging en natuurlijke vijanden. Als de klodder te groot wordt valt er een deel naar beneden.

In het gebied daarna beginnen ineens de nachtegalen te zingen. Het wordt ook wat frisser. Het is mooi geweest. De zon gaat onder. Het was een leuke tocht met 38 vogelsoorten.

De vogelsoorten die we hebben gezien zijn: baardman, bergeend, blauwborst, blauwe reiger, boerenzwaluw, bosrietzanger, bruine kiekendief, cetti's zanger, fitis, gierzwaluw, grasmus, grauwe gans, grauwe vliegenvanger, grote zilverreiger, huiszwaluw, kleine karekiet, knobbelzwaan, koekoek, kokmeeuw, kuifeend, meerkoet, merel, nachtegaal, nijlgans, pimpelmees, rietgors, rietzanger, scholekster, snor, spreeuw, tiftjaf, tuinfluiter, vink, wilde eend, winterkoning, zanglijster, zwarte kraai, zwartkop. In totaal 38 soorten.

*Tekst: Janoh de Groot
Foto's: Gerda Klompenhouwer, Janoh de Groot*

Ik ben geboren in Aalten, een dorp in de Achterhoek. Aan de rand van het dorp waar we woonden, hadden we (zoals iedere plattelander) een grote tuin met appelbomen, perzikbomen, een perenboom en een heel grote notenboom. Natuurlijk ook een moestuin en een kippenhok. Het was voor mij een idyllische plek. De zolder lag voor de winter vol met appels, peren en noten. Niet alleen ons grote gezin genoot van deze voorraad, voor de muizen was het ook een walhalla. Vooral het gerommel over de houten vloer voor het vervoer van de noten om die op een betere plek te verorberen is me tot op de huidige dag bijgebleven.

Het krioelde van vogels om ons huis. Mijn moeder vond vogels leuk maar ze had een hekel aan de nachtegalen. Die floten de hele nacht en hielden haar uit de slaap. Ieder jaar zat er een nest van een roodstaart in een nis van de muur, merels broedden in de heggen en in de appelboom had de spreeuw in een holte ieder jaar een nest.

Vraag

Ik verwonderde me over het feit dat de spreeuw zo snel in en uit de boomholte kon komen. Na vijfenzeventig jaar besloot ik om een proef te doen om er achter te komen hoe spreeuwen zich in een nauwe holte bewegen.

De proefopstelling

De proefopstelling bestond uit een glazen pot van twintig en één van drieëndertig centimeter hoog, allebei gevuld met een handvol levende meelwormen en allebei met een nauwe opening.

Waarneming makkelijke pot

De spreeuwen uit de buurt hadden na een paar uur deze voedselbron al in de gaten. Ze broeden in kolonies dus kwamen ze soms met tien tegelijk. Eerst werd de gemakkelijkste voedselpot, dus die van twintig centimeter hoog, leeggegeten. Het was mei en er moesten jonge spreeuwen gevoed worden. Eerst aten vader en moeder zichzelf de buik vol en daarna pikten ze een stuk of tien meelwormen op. Bij iedere pik gaat de snavel open, de meelwormen vallen er echter niet uit. Hoe dat mogelijk heb ik van een vogelaar geleerd: de spreeuw houdt alle reeds opgepikte wormen met zijn tong vast en met een razendsnelle beweging voegt hij er een nieuw exemplaar bij.

Waarneming moeilijke pot

Toen de makkelijke pot op was, kwam de moeilijke aan de beurt. Het is echt heel bijzonder om te zien hoe een moederspreeuw de moeilijkste capriolen uithaalt om haar jongen van voedsel te voorzien.

Met de poten, bijna verticaal gestrekt en vastgeklemd aan de rand van de pot buigt ze zich diep voorover maar kan helaas niet bij het aantrekkelijke dierlijke voedsel komen dat zo voedzaam is voor haar kroost. Eindelijk, na veel moeizame pogingen, laat ze zich in de pot vallen en verzamelt razendsnel een tiental meelwormen in haar snavel.

Maar dan moet ze uit de glazen pot, die drie keer zo hoog is als haar lengte. De wanden van de pot zijn van glas, dus daar kan ze zich niet tegen afzetten. Omhoog vliegen kan niet, daar is de pot te smal voor. Hoe doet ze dit dan? De spreeuw springt! En dat gaat zo razendsnel dat het nauwelijks met het blote oog te volgen valt. Ze springt drie keer haar eigen lengte omhoog!

Probleempje

Spreeuwen met jongen zijn heel fanatiek bezig met het zoeken van voedsel voor hun jongen, zodat het kan gebeuren dat er twee spreeuwen tegelijk in de grote glazen pot terecht komen. Bij het omhoog springen zit de ene spreeuw de ander in de weg en zo kan het gebeuren dat het een tijdje kan duren voordat het wegvliegprobleem opgelost is.

Conclusie

Spreeuwen kunnen dus driemaal hun lengte omhoog springen. Als ik hetzelfde kon, zou ik in mijn huis geen trap meer nodig hebben en alleen maar ruimte om naar de eerste verdieping te springen.

Holenbroeders, een wonder van beweging

Niet alleen spreuwen, die holenbroeders zijn, kunnen deze capriolen uithalen. Dit geldt ook voor mussen, koolmezen en pimpelmezen. Zij vertonen hetzelfde gedrag in de glazen potten als de spreuwen. Ze zijn gewend zich in nauwe holtes te bewegen. Hiervoor hebben ze sterke dijspieren nodig. Dat blijkt ook uit hun bewegingen in de bomen. Ogenschijnlijk zonder de geringste moeite, haast vanzelf maken ze razendsnel een draai van honderdtachtig graden. Ze springen met het allergrootste gemak, zonder hun vleugels te gebruiken, vier keer hun lichaamslengte naar een tak hogerop.

Verwondering

Ik heb vele uren besteed aan het bestuderen van bewegingen van vogels. Ik raad iedere natuurliefhebber aan om hetzelfde te doen. Het resultaat van die waarnemingen is vast en zeker dat u zich verwondert over hoe razendsnel vogels in hun vliegbewegingen zijn en nooit in botsing komen met takken in bijvoorbeeld dicht doornig struikgewas.

Leendert de Boer

de Bibliotheek
Gemeente Nijkerk
brengt je verder!

**Leen boeken/tijdschriften over tuinieren
bij de Bibliotheek! www.bibliotheeknijkerk.nl**

GERT DAVELAAR
GRONDWERKEN LANDSCHAPSONDERHOUD

Heiweg 34
3794 MP De Glind
Tel: 06-23769164
www.gertdavelaar.nl
info@gertdavelaar.nl

Welkom bij Albert Heijn Nijkerk.

Openingstijden:

maandag t/m zaterdag 07.00 - 22.00 uur
zondag 08.00 - 22.00 uur

Dat is het *lekkere* van...
Albert Heijn Van den Tweel

Frieswijkstraat 72 - Nijkerk

G
Gall Gall

Bulderweg 16
3862 PK Nijkerk
tel: 06-224 00 523
e-mail: info@bokkers-verhuur.nl

Het zwart weeskind (Mormo maura)

Op zoek naar slakken om tien uur 's avonds omstreeks half augustus keek ik in mijn tuin met een zaklamp onder de vlonder die boven een sloot staat. Tot mijn verrassing zag ik onder tegen de planken van die vlonder een paar kluiten van donker gekleurde vlinders. Het bleken ongeveer zestig vlinders te zijn.

Nooit geweten dat vlinders in Nederland in groepen samenklonteren. De volgende dag meteen De Vlinderstichting gebeld.

Dit fenomeen was hun wel bekend maar het was wel bijzonder. Toevallig had kort daarvoor een vlinderaar een foto opgestuurd naar de stichting. Deze foto was onder een betonnen brug genomen. De nachtvlinder die zo gezellig op een kluitje de nacht afwacht heet, en dat wist de secretaresse van de stichting me te vertellen, het zwart weeskind (Mormo maura).

'La Lichénée des ponts' wordt deze vlinder in het Frans ook weleens genoemd. Lichen = korstmoss en pont = brug. De functie van dicht op elkaar in een groep rusten op een beschutte plek wordt duidelijk uit deze naam. Een predator herkent er geen vlinder meer in, de individuen zijn nauwelijks van elkaar te onderscheiden.

Ik wilde ook een foto van zo'n kluit, leuk voor Nijkerk Natuurlijk. Maar onder de nauwe ruimte onder de vlonder te kruipen zag ik niet zitten.

Daarom heb ik de volgende dag om acht uur 's avonds Arjan Kalee gebeld. Ik weet namelijk dat hij zo lenig is als een klein behuisde holbewoner. Bovendien is hij een fervent bergbeklimmer die zeer moeilijk begaanbare, beijde bergtoppen beklimt en nog nooit uitgeleden is. Bovendien is hij een enthousiaste natuurman, botanist en hoofdredacteur van Nijkerk Natuurlijk. Dat kwam dus allemaal mooi uit. En er dreigde, terwijl ik hem belde, een ballon ter grootte van een flatgebouw in mijn tuin te landen. Dat wilde hij ook wel zien. Hij kwam direct, hoewel hij net thuis was van vakantie. En ja hoor: hij wong zich in allerlei bochten onder de vlonder en wist de kluiten vlinders zeer kundig te fotograferen.

Het wonderlijke was echter dat er voor de tweede keer zo'n ballon in de tuin dreigde te landen. De landing ging gelukkig niet door, maar de mand met passagiers raakte bijna de schoorsteen van mijn huis. Arjan was getuige, mijn vrouw heeft het gefilmd en ik heb het gefotografeerd.

Achteraf bezien

De vlinder heb ik al achttien jaar. Als ik 's zomers op de vlinder boven de sloot op een warme avond tegen een uur of elf wat zat te drinken, zag ik vaak opeens een heleboel vrij grote, donker gekleurde vlinders om me heen fladderen, die me soms nog aanraakten ook. Nu ik weet dat ze er zitten, ga ik 's avonds met een zaklamp kijken en ja hoor, er fladderen altijd wel een paar van die grote donkere nachtvlinders om me heen.

Zo zie je maar weer: er gaat geen dag voorbij of je wordt verbaasd door alles wat er om je heen in de natuur gebeurt.

Bijzonderheden

Het zwart weeskind is één van de grootste nachtvlinders van Nederland en vliegt half juni tot half september. De soort werd nog niet zo lang geleden alleen zo nu en dan gevonden in Zuid-Limburg, maar is sinds deze eeuw met een opmars bezig (we weten niet waarom) en wordt tegenwoordig in heel het land aangetroffen. Wat waardplant betreft is ze niet zo kieskeurig. In het

voorjaar voornamelijk loofbomen en struiken en in het najaar kruidachtige planten. De eveneens bruingekleurde rupsen zijn moeilijk te vinden omdat deze nachtactief zijn, overdag verstoppen zij zich in de strooisellaag.

Het verschil tussen dag- en nachtvlinders

Dat is een open deur: dagvlinders vliegen overdag en nachtvlinders 's nachts. Toch is dat niet helemaal waar, want er zijn ook dagactieve nachtvlinders. Nachtvlinders zijn wel vaak minder opvallend gekleurd, maar felgekleurde exemplaren bestaan ook.

Het verschil zit hem in de voelsprietten (antennen) of de vleugelstand. Een dagvlinder heeft de vleugels open gespreid of in rust omhoog geklapt en nachtvlinders vouwen hun vleugels plat op hun lichaam als ze rusten (zoals de groepsfoto van het zwart weeskind).

De voelsprietten van een vlinder zijn hét kenmerk om te weten of het een dag- of nachtvlinder betreft.

Zit er een soort 'knopje' op het eind van de antenne? Dan is het een dagvlinder.

Bron: vlinderstichting.nl

Zijn de antennen draadvormig of geveerd? Dan is het een nachtvlinder.

Bron: vlinderstichting.nl

By the way

Het bestuur van Groei en Bloei heeft gevraagd of ik mijn tuin het volgende jaar voor het Open Tuinenweekend wilde openstellen. Dat wil ik natuurlijk wel. Dat is op zaterdag 15 juni 2024. Hoogstwaarschijnlijk is dan ook de kolonie zwart weeskind onder de vlinder te bewonderen.

Leendert de Boer en Arjan Kalee

Soms, als het na een periode van zonneshijn en droogte, weer begint te regenen, - vooral als het nog spetters zijn -, ruik je een typische geur boven het asfalt. Mijn gedachte daarbij was dat het water op het warme asfalt verdampt en daarmee kleine hoeveelheden teerstoffen meeneemt. Ook in de bergen en natuur ruik je soms die geur. Ik zeg weleens 'ik ruik de regen aankomen'. Dit fenomeen heeft een naam: petrichor.

Petrichor

Petrichor is de geur die ontstaat wanneer regen op droge grond valt. Dit woord is een samenvoeging van de Oudgriekse woorden πέτρα (petra), wat 'steen' betekent, en ἰχώρ (ichōr), in de Griekse mythologie 'het bloed der goden'.

Waar komt deze typische geur vandaan? Wetenschappers vroegen zich dat al af in de 19e eeuw. In 'The

chemical news' van 17 april 1891 spreekt men het vermoeden uit dat het oliën van planten zijn die zich in de poriën van de bodem bevinden en worden verdrongen door het vallende water. De geur werd met name geassocieerd met een extract van cederhout en toegedicht aan de stof cedrene. Later (vooral jaren 50 vorige eeuw) werden ook Myxobacteriën en sporen van schimmels en Actinomyces bacteriën als mogelijk bron genoemd. Waarvan bij de laatste groep in beperkte mate extracties werden afgenomen ten behoeve van de parfumindustrie.

Het belangrijkste omgevingscriterium voor de typische petrichorgeur is dat het om een droge bodem (soms verhard, steenachtig en/of poreus) moet gaan die enkele dagen tot maanden aan warme lucht is blootgesteld en waarop dan vervolgens regenwater valt in kleine

---

hoeveelheden. Grote hoeveelheden regen verdrijven of voorkomen de geur.

In maart 1964 publiceerden de Australische onderzoekers Bear en Thomas hun uitgebreide onderzoek in Nature. Thomas bedacht de term "petrichor" voor wat voorheen bekend stond als 'kleiachtige geur'. Zij ontdekten dat de geur afkomstig is van oliën die planten tijdens droge perioden afscheiden, welke vervolgens opgenomen worden in de poreuze oppervlakken van verharde kleigronden en rotsen waarop ze groeien. Het oliemengsel was dermate complex van samenstelling en in kleine hoeveelheden beschikbaar dat de verbinding(en) die verantwoordelijk zijn voor de petrichorgeur niet bepaald konden worden.

Geosmine

In het jaar daarna isoleerden Gerber en Lechevalier een olieachtige stof met dezelfde sterke aardeachtige geur, een stofwisselingsproduct van een groep bodembacteriën die Actinomyces wordt genoemd. Ze noemden de stof 'geosmine' (van het grieks 'ge' = aarde en 'osme' = geur). Met een zure oplossing reageert geosmine tot het geurloze argosmine (van het grieks 'argos' = inactief en osme).

Wanneer het regent verdringt het water de geosmine en vluchtige plantaardige oliën uit de poriën van

de bodem, die vervolgens door de wind worden meegenomen, zo werd gedacht.

Als de regenbui gepaard gaat met onweer voegen ozon en stikstofoxiden hun prikkelende geur toe aan de petrichorgeur (de bliksem ontleedt zuurstofmoleculen tot losse atomen die met zuurstof reageren tot ozon en met stikstof tot stikstofoxiden).

De menselijke neus blijkt extreem gevoelig te zijn voor geosmine: we kunnen deze stof al ruiken als er slechts 1-15 miljardste gram in 1 liter water zit! Dat betekent 1 gram in meer dan 1200 zwembaden! Waarom, is onderwerp van speculatie, misschien hadden we in de prehistorie meer overlevingskansen als we roken of het elders regende. Olifanten kunnen dat heel goed, en maken daar dankbaar gebruik van. Wij raadplegen buienradar.

Aerosol

In 2014 toonde het MIT (Massachusetts Institute of Technology) met een high speed camera aan hoe zich aerosol vormt uit regendruppels die vallen op een poreuze ondergrond. Wanneer een regendruppel op een poreus oppervlak valt, vangt deze op het raakvlak kleine luchtbelletjes in. En net als in een glas prik schieten deze minuscule belletjes omhoog en barsten uiteindelijk uit de druppel als een bruisend aerosol.

In de testopstelling zijn waterdruppels gebruikt die fluorescerende kleurstof bevatten en er werd een luchtstroming geproduceerd. De kleurstof werd inderdaad meegevoerd met de vrijgekomen minuscule aerosoldruppeltjes. Het filmpje van MIT is de moeite waard om te bekijken: <https://news.mit.edu/2015/rainfall-can-release-aerosols-0114>

De onderzoekers vermoeden dat deze aerosolen aromatische stoffen kunnen meenemen, tezamen met bacteriën en virussen die in de bodem zijn opgeslagen. De wind verspreidt ze verder. En zo bereikt de petrichorgeur ons.

Geosmine, bacteriën en springstaarten

Streptomyces bacteriën (het grootste geslacht van de voornoemde Actinomyces) maken slim gebruik van geosmine, zo lieten Becher ea. in 2020 zien met hun onderzoek. Deze bacteriën zijn in grote aantallen in kolonies aanwezig in de bodem en bijna alle onderzochte Streptomyces soorten bezitten het gen noodzakelijk voor de aanmaak van geosmine (en 50% bezit genen voor de gelijkend ruikende stof 2-MIB). Springstaarten (zeer kleine bodeminsecten; 100-500 exemplaren in een hand grond) voelen zich sterk aangetrokken door geosmine en 2-MIB.

Tijdens moeilijke omstandigheden, zoals droogte, gaan bacteriën

sporen vormen. Ze vormen een beschermende schil om te overleven. Streptomyces maken tijdens deze sporulatie geosmine en 2-MIB aan. De springstaarten komen daar op af en voeden zich met de sporen en bacteriën. De sporen worden echter niet verteerd, maar uitgescheiden in de uitwerpselen. Wanneer de omstandigheden gunstig zijn vormen deze sporen nieuwe streptomyces kolonies, maar nu op een andere plek.

De Streptomyces hebben nog een tweede verspreidingsroute, zo ontdekten de onderzoekers onder de microscoop. De Streptomyces sporen blijven kleven aan de buitenkant van springstaarten (de cuticula). De cuticula is niet-klevend en waterafstotend, waardoor bacteriën normaliter niet blijven plakken. Maar Streptomyces sporen hebben ook een waterafstotende laag en blijven daardoor wél kleven en liften zo mee met de tocht van de springstaarten.

Wat begon bij een verhaal over geurend asfalt is geëindigd bij signaalstoffen van bacteriën die springstaarten 'aanzetten' hun te vervoeren. De volgende keer dat u nat wordt van een regentje na een droge periode, sta dan even stil bij de springstaarten en bacteriën die in de grond onder u floreren en op een miljoenen jaren oude manier met elkaar communiceren.

Arjan Kalee

Je kunt overal tanken maar sparen voor IVN Nijkerk doe je alléén bij

**Bij iedere liter brandstof wordt 2 cent gereserveerd
voor de natuurvereniging IVN.
GEWOON DOEN**

MOS bv

verenigingsmanagement,
secretariaat, financiële
administratie,
communicatie en advies

www.mos-net.nl

MOS Select bv

werving en selectie,
detachering,
uitzenden

www.mosselect.nl

MOS Events bv

evenementen,
congressen, workshops

www.mosevents.nl

Postbus 1058 - 3860 BB Nijkerk - Tel: 033 - 247 34 00
E: mos@mos-net.nl - W: www.mos-net.nl

Sanitair
Alle merken kranen
Onderdelen voor kranen
Gashaarden
Elektra
PVC afvoer
Badkameraccessoires
Dakbedekkingsmaterialen

Ohmstraat 1, 3861 NB Nijkerk
(033) 245 14 72

Voor bedrijven en particulieren
Openingstijden en overige
informatie vindt u op:
www.van-dasselaar.nl

Rien Loman: 'Lekker mijmeren op je rug in het gras'

Hij is erelid van IVN, dé vereniging voor natuureducatie, en dat is niet voor niets. Met zijn groene hart zet hij zich al 30 jaar in voor onze Nijkerkse natuur. Hij inventariseert bermen, onderhoud boomgaarden en wakkert ons groene enthousiasme aan. Rien Loman, natuurliefhebber pur sang.

Biologie

'Ik ben geboren en getogen in de Noordoostpolder. Uit de klei getrokken. In de 5e of 6e klas ben ik gebiologeerd geraakt door de natuur. Ik had toen een meester en die wist tijdens biologieles verhalen op dusdanige wijze te vertellen dat het iets triggerde ... Daarna volgde de middelbare tuinbouwschool, waar ik alles leerde over planten, kruiden, bomen en insecten.'

Openbare ruimte

'In '89 werd ik opzichter van de plantsoendienst in de gemeente Nijkerk. Ik hield toezicht op het werk buiten en beantwoordde vragen van inwoners, zoals: kan er een boom weg, mag ik gemeenteplantsoen overnemen, wat voor planten staan daar en zijn ze giftig? Nu werk ik als adviseur openbare ruimte.'

IVN Nijkerk

'Door het werken bij de gemeente ben ik betrokken geraakt bij IVN Nijkerk. Ik ben begonnen met het inventariseren van wilde planten in bermen. Het werk bij de gemeente en IVN bestuift elkaar en dat wordt steeds leuker. Op het werk werk ik met mijn hoofd en voor IVN werk ik veel met mijn handen. Vind ik heerlijk.'

'Ik werd coördinator van de werkgroep landschapsbeheer, kwam in het bestuur als secretaris, nu ben ik 'normaal' bestuurslid én erelid. 30 jaar vliegt voorbij, excursies verzorgen, cursussen geven, opleidingen coördineren ...'

Enthousiasmeren

'Het leukste van gidsen vind ik de voorbereiding. Dan ga je je weer verdiepen in een gebied dat je al kent, waar je toch iedere keer weer wat nieuws bij wilt

---

verzinnen. Mensen enthousiast maken voor de natuur in hun eigen omgeving, dat doe ik het liefst.'

Nijkerks landschap

'De veelzijdigheid van Nijkerk vind ik zo mooi, qua landschap. Je wordt hier omgeven door een vijftal landschappen, bevind je tussen oude en nieuwe natuur.'

'Mijn nummer één natuurspot in de omgeving is de Stille Kern. Maar in en rond Nijkerk: Appel is prachtig, de Arkemheense polder is geweldig. Lekker mijmeren op je rug in het gras, terwijl de wolken overwaaien.'

Groen recreëren

'Het Hoevelakense bos kan de recreatieve druk nauwelijks aan. Het bos is te klein voor al die recreanten. Je ziet de flora en fauna in gebieden achteruitgaan. Aan de andere kant zie je ook wel mooie ontwikkelingen, zag je eerder overal strak geschoren gazons, nu is dat veel biodiverser. Toen ik net in Nijkerk kwam werken, stonden er nog bordjes 'gazon niet betreden', nu is gazon echt om op te recreëren, om van te genieten.'

Blauwe reiger

'Vanuit de Flevopolder zijn bevers overgestoken naar Nijkerk. Er zijn dassen, otters, vossen en ook de wolf is al meerdere keren gesignaleerd. De omgeving van Nijkerk staat ook bekend om de steenuilen. Er zijn veel oude schuurtjes waarin ze kunnen huizen en ze zijn gek op het kleinschalige en afwisselende landschap. In Oldenaller is er nog een blauwreigerkolonie, terwijl we tegenwoordig steeds meer zilverreigers zien'

Excursie achtertuin

'Het verbaast me vaak hoe weinig mensen weten over hun eigen omgeving. Dan loop ik met mensen over landgoed Slichtenhorst en zeggen ze: lk wist niet dat het hier zo mooi was. Als je een cursus volgt van een paar avonden en je sluit aan bij een paar excursies, dan gaat er een wereld voor je open. En die wereld kan gewoon al in je eigen achtertuin opengaan. Dus zorg ervoor dat-ie groen is.'

Rien Loman

Breng uw stem uit tussen 4 en 26 september 2023!

Elke stem is geld waard. Vorig jaar hebben we van de Rabobank een prachtig bedrag gekregen voor de Scholenwerkgroep, dankzij jullie uitgebrachte stemmen. De vrijwilligers van de werkgroep hebben hiervan materiaal gekocht waar zij en de kinderen enorm blij mee zijn. Wij als bestuur ook omdat we een bloeiende en enthousiaste werkgroep aan het werk zien.

Dit jaar willen we de werkgroep Natuurlijk Proeven steunen door hulpmiddelen voor educatieve 'eetbare natuur' projecten aan te schaffen.

De werkgroep Natuurlijk Proeven heeft afgelopen jaar geëxperimenteerd met samen plukken, samen eten van wat de natuur ons biedt. Er is kennis opgedaan om bv. zelf thee, sap, likeurtjes, salades en pesto te maken. Aan het herkennen en de medicinale werking van eetbare kruiden en groente werd ook veel aandacht besteed.

De werkgroep wil zich gaan professionaliseren en IVN Nijkerk promoten door samen te werken met de Scholenwerkgroep en workshops aan te bieden. Plukken is seizoensgebonden, waardoor natuurlijk conserveren van groot belang is. Hiervoor zijn hulpmiddelen nodig zoals bv. een droogoven voor het drogen van kruiden en een pers voor het maken van walnotenolie.

Bankiert u bij de Rabobank in de regio? Breng dan uw stem uit tussen 4 en 26 september 2023!

Ellie Kroon

BOUW
BULDERWEG *hoveniersbedrijf*

Hoveniers Aanleg

Hoveniers Onderhoud

Boomtechniek

Schoolpleinen

Flora en Fauna

Bouw Bulderweg Hoveniersbedrijf
Duifhuis 34
3862 JG Nijkerk

Tel: 033 245 41 86
Mobiel: 06 53 302 663

FF SOLUTIONS

*Oplossingen flora & fauna
binnen het wettelijke kader*

Onderdeel van:
R.I.-Buitenbouw B.V.

www.ri-buitenbouw.nl

Werkgroepen

Advertenties	Rien Loman	033 - 246 18 54 advertenties@ivn-nijkerk.nl
Boomfeest	Maarten Oosterkamp	06 - 28 84 94 40 boomfeest@ivn-nijkerk.nl
Communicatie en PR	Ruud Verhoef	06 - 50 74 38 18 promo@ivn-nijkerk.nl
Fotowerkgroep	Petra Heidinger	fotowerkgroep@ivn-nijkerk.nl
Gidsen en excursies	Ruud Verhoef	06 - 50 74 38 18 gidsenwerkgroep@ivn-nijkerk.nl
Hoogstambrigade	Rien Loman	06 - 25 08 18 05 hoogstambrigade@ivn-nijkerk.nl
Werkgroep Promo	Ruud Verhoef	06 - 50 74 38 18 promo@ivn-nijkerk.nl
Landschapsbeheer	Rien Loman	033 - 246 18 54 landschapsbeheer@ivn-nijkerk.nl
Natuurlijk Proeven	Elly Kuijt	06 - 22 23 28 68 ellykuyt@gmail.com
Nieuwsbrief	Herman van Dasselaar en Jorieke Linnenkamp	pr@ivn-nijkerk.nl
Nijkerk Natuurlijk	Arjan Kalee (tijdelijk)	nn@ivn-nijkerk.nl
Planten	Arjan Kalee	plantenwerkgroep@ivn-nijkerk.nl
Scholen	Ruud Verhoef	06 - 50 74 38 18 scholenwerkgroep@ivn-nijkerk.nl
Vogels	Jan Wouda	033 - 844 40 93 vogelwerkgroep@ivn-nijkerk.nl
Website	Ruud van Veenschoten	06 - 81 33 26 28 webmaster@ivn-nijkerk.nl

---

**VAN
DER
GOOT**

OPTICIENS

EEN KLASSE OP ZICH
EL SWAROVISION, VERREKIJERS MET SUPERIEURE TECHNOLOGIE

IVN leden krijgen 15% korting op aanschaf van verrekijker
of telescoop van Swarovski, Zeiss of Bynolyt.

Plein 15 - Nijkerk

EL
GRENZELOZE
PERFECTIE

SEE THE UNSEEN

